

« Să ne schimbăm Calea; să ne schimbăm Viața »

Apelul lui Edgard Morin

Suntem foarte mulți dar dispersați, noi, cei care suportăm din ce în ce mai greu hegemonia profitului, a banului, a calculului (statistici, creștere, PIB, sondaje), ce ignoră nevoile noastre reale și aspirațiile noastre legitime la o viață autonomă și comunitară.

Suntem foarte mulți dar dispersați și compartimentați, noi, cei care dorim ca trinitatea Libertate – Egalitate – Fraternitate să fie o regulă pentru viața noastră personală și socială, ci nu o mască pentru sporirea aservirii, inegalității, egoismului.

În ultimele decenii, odată cu dezlănțuirea economiei de piață globalizate, profitul s-a impus în detrimentul legăturilor sociale și al convivialității, progresele sociale au fost parțial anulate, viața urbană s-a deteriorat, produse și-au pierdut calitățile (uzură programată, chiar vicii disimulate), produsele alimentare și-au pierdut proprietățile, savoarea, gustul.

Desigur, există foarte multe oaze pentru o viață ce face loc iubirii, fraternității, prieteniei, solidarității, ludicului, care arată rezistența voinței noastre de a trăi bine; civilizația interesului și a calculului nu va putea să le absoarbă complet niciodată. Dar aceste oaze sunt încă mult prea răspândite și se cunosc mult prea puțin unele pe celelalte.

Totuși, ele se dezvoltă și convergența lor creionează chipul unei noi civilizații posibile.

Conștiința ecologică, generată de știința cu același nume, ne arată atât nevoia de a dezvolta surse de energie nepoluante și de a elimina treptat energiile fosile, inclusiv pericolul energiei nucleare, cât și necesitatea de a direcționa o parte mai importantă din economie către salubritatea orașelor poluate și a practicilor agricole, deci de a reduce agricultura și creșterea industrializată a animalelor, din ce în ce mai nesănătoase, în favoarea unei agriculturi a micilor ferme și a agro-ecologiei.

O relansare economică formidabilă orientată în aceste direcții, stimulată de dezvoltarea economiei sociale și solidare, ar permite reducerea semnificativă a șomajului și a precarității muncii.

Este necesară o reformă a condițiilor de muncă, chiar în numele rentabilității care astăzi este afectată de mecanizarea comportamentelor, robotizare, burn out, șomaj. De fapt, rentabilitatea poate fi îmbunătățită nu prin comportamente robotizate, ci prin valorizarea plenară a personalității și a responsabilității salariaților. Reformarea Statelor poate fi obținută nu prin reducerea sau creșterea numărului de funcționari, ci prin debirocratizare, adică prin comunicarea între departamente, activități precum și prin comunicarea constantă între nivelurile de management și cele operaționale.

Transformarea modelului de consum poate fi capitală. Aceasta ar permite o selectare informată a produselor în funcție de calitățile lor reale și nu de caracteristicile imaginare de reclame (mai ales în ceea ce privește frumusețea, igiena, seducția), ceea ce ar conduce la o reducere a intoxicațiilor consumeriste (precum intoxicația automobilistă). Gustul, savoarea, estetica ar trebui să ghideze modelul de consum care, dezvoltându-se în aceste direcții, ar restrânge agricultura industrializată, consumul insipid și nesănătos și, totodată, dominația profitului.

Dezvoltarea circuitelor scurte, mai ales pentru alimentație, prin intermediul piețelor locale, al AMAP-urilor ("asociație pentru menținerea unei agriculturi țărănești"), a internetului, ar contribui la menținerea sănătății noastre și la reducerea dominației supermarket-ului, a conservei industriale, a mâncării congelate.

Standardizarea industrială a generat, în reacție, dorința producției artisanale. Rezistența la produsele cu uzură programată (mașini, frigidere, computere, telefoane mobile, lenjerie intimă, șosete, etc.) poate genera un neo-artizanat. În același timp, stimularea comerțului de proximitate ar umaniza considerabil orașele noastre. Toate acestea ar provoca o contracție a forței tehnico-economice formidabile care ne împinge astăzi spre anonim și lipsa relațiilor cordiale, de multe ori chiar între vecini.

Consumatorii, adică totalitatea cetățenilor, dispun de o forță care, în absența mobilizării colective, le este invizibilă. Odată conștientizată, această forță ar putea determina o nouă orientare, nu doar pentru economie (industrie, agricultură, distribuție), dar și pentru o viață mai convivială. O nouă civilizație ar tinde să restabilească legăturile solidare locale sau să creeze noi forme de solidaritate (de exemplu, spații asociative

solidare în orașele mici și în cartierele marilor orașelor). Aceasta ar stimula viața convivială, care constituie o nevoie umană primară inhibată astăzi de viața raționalizată, cronometrată, în serviciul eficacității. Putem regăsi, sub o formă nouă, beneficiile unei vieți bune prin realizarea unei reînnoiri existențiale.

Trebuie să ne trăim timpul urmând propriile noastre ritmuri, supunându-ne doar parțial presiunii cronometrelor. Putem să alternăm fazele de viteză (care au virtuți euforice) cu fazele de lentoare (care au efecte liniștitoare).

Multiplicarea festivalurilor și festivităților ne indică clar că aspirăm la o viață poetizată, prin sărbătoare și prin comuniunea între arte, teatru, cinema, dans. Casele de cultură au nevoie de o nouă viață. Nevoile noastre personale nu sunt legate doar de sfera individuală. Prin presă, radio, televiziune participăm, uneori inconștient, la lume. Ceea ce ar trebui să ne atingă conștiința este apartenența noastră la umanitate, care astăzi este interdependentă.

Credem precum Montaigne în secolul al XVI-lea că "fiecare om este compatriotul meu" și că umanismul se concretizează prin respectul pentru orice ființă umană. Patriile noastre, în singularitatea lor, fac parte din comunitatea umană. Individualitățile noastre, în singularitatea lor, fac parte din comunitatea umană. Problemele și pericolele vitale generate de globalizare leagă astăzi toți oamenii într-o "comunitate de destin". Trebuie să recunoaștem originile noastre terestre (care fac din noi copiii acestui pământ), patria noastră terestră (care integrează diferitele patrii) și cetățenia noastră terestră (care recunoaște responsabilitatea noastră față de destinul terestru). Fiecare dintre noi este un moment, o particulă într-o aventură enormă și incredibilă, apărută din « homo sapiens-demens », seamăul nostru începând din pre-istorie. Ea a continuat cu nașterea, măreția și căderea imperiilor și civilizațiilor și este continuată astăzi într-o nouă realitate, în care tot ceea ce pare imposibil a devenit posibil, atât în bine cât și în rău. Prin urmare, este nevoie de un umanism aprofundat și regenerat pentru reumanizarea și regenerarea țărilor, continentelor, planetelor. Globalizarea, cu oportunitățile sale și mai ales cu primejdiile sale, a creat o comunitate de destin care reunește toți oamenii. Noi toți trebuie să înfruntăm degradarea ecologică, proliferarea armelor de distrugere în masă, hegemonia finanței asupra statelor noastre și destinului nostru, multiplicarea fanatismelor oarbe. În mod paradoxal, ne refugiem astăzi în particularisme etnice, naționale, religioase, chiar în clipa în care ar trebui să conștientizăm comunitatea de destin a tuturor oamenilor sub efectul crizei planetare și al spaimelor pe care aceasta le generează.

Facem apel la fiecare privind nevoia de conștientizare și țintim generalizarea acesteia, pentru ca marile probleme care se situează astăzi la scara întregii planete să poată fi înfruntate.

Invităm pe toți cei care se recunosc în acest mesaj să își manifeste asentimentul.

Semnat,
Edgar Morin

Apel lansat pe 24 septembrie 2016, la Mandelieu-la-Napoule (Franța), în cadrul Universității Mișcării Utopia.

Diseminat în România prin Asociația REPER21, membru al « Utopia Monde » (contact@reper21.org)